

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 64 0 Rs 063622 25 Rev
Sarajevo, 04.11.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sutkinja Amire Sadović, kao predsjednice vijeća, Silvane Brković-Mujagić i Enise Bilajac, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja : D.J. iz Š..., i drugi, zastupani po Zrinku Bukmiru i Matildi Bukmir, odvjetnicima iz ZOU Bukmir iz Ljubuškog protiv tužene Županije zapadnohercegovačke, Vlada Županije Zapadnohercegovačke, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa, Široki Brijeg, Stjepana Radića 37 b, zastupan po Županijskom javnom pravobranitelju, Široki Brijeg, radi utvrđenja diskriminacije iz radnog prava i utvrđenja prava na ne isplaćene razlike plaća i naknada, v.sp. 50.100,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Županijskog suda u Širokom Brijegu, broj 64 0 Rs 063622 24 Rsž od 15.05.2025. godine, na sjednici vijeća održanoj 04.11.2025. godine, donio je slijedeću

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu revizijskih troškova postupka.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Širokom Brijegu, broj 64 0 Rs 063622 22 Rs od 17.10.2023. godine, odbijeni su tužbeni zahtjevi:

„Utvrdjuje se da je tužena povrijedila pravo na jednako postupanje tužitelja, odnosno učitelja/profesora razredne nastave, učitelja/profesora predmetne nastave, pedagoga, psihologa i drugih zanimanja koji imaju visoku stručnu spremu, a koji su uposleni u osnovnim školama na području Županije Zapadnohercegovačke, i to na način da su Odlukom o koeficijentima za obračun plaća, tužitelje u svojstvu djelatnika osnovnih škola u Županiji Zapadnohercegovačkoj stavili u nepovoljniji položaj u odnosu na djelatnike u srednjim školama na području Županije Zapadnohercegovačke koji obavljaju poslove na radnim mjestima profesora, pedagoga i psihologa i drugih zanimanja sa visokom stručnom spremom, sa radom jednakih vrijednosti sa istim stupnjem stručne spreme-VSS, sa istom radnom sposobnošću, odgovornošću, fizičkim i intelektualnim radom, vještinama i uvjetima rada;

Utvrdjuje se da nakon prestanka važenja kolektivnog ugovora za djelatnost osnovnog obrazovanja u ŽZH sa danom 22.02.2019. godine nije potpisan novi kolektivni ugovor od dana 22.02.2019. do 13.02.2023. godine;

Slijedom prethodnih utvrđenja, utvrđuje se da tužiteljima nisu isplaćene pripadajuće plaće i naknade uz plaće vezano za razliku koeficijenata za obračun plaće i naknade uz plaće u odnosu na djelatnike u srednjim školama ŽZH počevši od 22.02.2019. godine pa do 13.02.2023. godine;

Nalaže se tuženj da u roku od 15 dana prestane s diskriminacijom tužitelja, odnosno učitelja/profesora razredne nastave, učitelja/profesora predmetne nastave, pedagoga i psihologa i drugih zanimanja koji imaju visoku stručnu spremu, koji su uposleni u osnovnim školama na području Županije Zapadnohercegovačke, te da poduzme radnje s ciljem da se izjednači koeficijent za obračun plaća tužitelja odnosno učitelja/profesora razredne nastave, učitelja/profesora predmetne nastave, pedagoga i psihologa i drugih zanimanja koji imaju visoku stručnu spremu na području Županije Zapadnohercegovačke sa koeficijentom za obračun plaća djelatnika u srednjim školama na području Županije Zapadnohercegovačke koji obavljaju rad jednake vrijednosti sa istom stručnom spremom, istom radnom sposobnošću, odgovornosti, fizičkim i intelektualnim radom kao i uvjetima rada.“

Odlučeno je da su tužitelji dužni tuženj nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.880, 00 KM.

Drugostupanjskom presudom Županijskog suda u Širokom Brijegu, broj 64 0 Rs 063622 24 Rsž od 15.05.2025. godine, odbijena je žalba tužitelja i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da ovaj sud usvoji reviziju i ukine drugostupanjsku presudu i vrati predmet na ponovno odlučivanje, odnosno da preinači drugostupanjsku presudu usvajanjem tužbenih zahtjeva tužitelja, uz naknadu revizijskih troškova postupka.

Odgovorom na reviziju pobija se osnovanost revizije.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama propisanim odredbom članka 241 stavak 1 Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15), ovaj revizijski sud je donio odluku kao u izreci.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari jeste utvrđenje diskriminacije tužitelja kao uposlenika osnovnih škola sa teritorija Županije Zapadnohercegovačke u odnosu na uposlenike srednjih škola sa teritorija te županije (učitelja/profesora razredne nastave, učitelja profesora predmetne nastave, pedagoga, psihologa i drugih zanimanja sa visokom stručnom spremom).

Nesporno je činjenično stanje prema kojem su tužiteljima za obavljanje rada u osnovnim školama isplaćivane plaće prema Kolektivnom ugovoru za djelatnost osnovnog obrazovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine ŽPH“, broj 13/17) za utuženo razdoblje, nakon što je navedeni kolektivni ugovor istekao, sve do potpisivanja novog kolektivnog ugovora („Narodne novine ŽPH“, broj 8/23), prema kojem novom kolektivnom ugovoru su za tužitelje određeni (ugovoreni) isti koeficijenti za obračun plaća. Također je nesporno da uposlenici u srednjim školama imaju ugovorene veće koeficijente za obračun plaća i to prema Kolektivnom ugovoru za djelatnost srednjeg obrazovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj („Narodne novine ŽZH“, broj 8/23).

Nije utvrđivano na kojim radnim mjestima rade tužitelji, odnosno na te okolnosti tužitelji nisu predlagali ni izvodili dokaze. S druge strane, tužena je već u odgovoru na tužbu istakla da je većina tužitelja uposlena na radnom mjestu učitelja razredne nastave. Vještačenjem po vještaku ekonomske struke utvrđena je razlika u plaći od 2018. godine do

dana sačinjavanja nalaza samo u odnosu na 1. tužiteljicu, u iznosu od 11.868,49 KM, po koeficijentu 3,63 koji pripada nastavniku, pedagogu, psihologu (VII stupanj stručne spreme) prema Kolektivnom ugovoru za djelatnost srednjeg obrazovanja u Županiji Zapadnohercegovačkoj, bez utvrđenja koje poslove je 1. tužiteljica obavljala na svom radnom mjestu u osnovnoj školi.

Sudovi su tužbene zahtjeve tužitelja odbili s dva razloga: prvi razlog jeste nepostojanje diskriminacije, a drugi razlog jeste isplata plaća prema koeficijentima ugovorenim kolektivnim ugovorima, gdje su pregovarači i ovlašteni za zaključenje ugovora bili predstavnici tužitelja (Neovisni sindikat uposlenik u osnovnim školama u ŽZH) i tužena. Zaključak da u predmetnom slučaju nema diskriminatornog postupanja tužene sudovi obrazlažu navodima da iako tužitelji kao djelatnici osnovnih škola u ŽZH imaju završen isti stupanj stručne spreme (VSS) i istu radnu sposobnost i odgovornost kao i djelatnici srednjih škola na području ŽZH, u konkretnom se ne radi o istom fizičkom i intelektualnom radu, istim vještinama, uvjetima i rezultatima rada. To stoga jer učenici osnovnih škola su djeca od 6 do 15 godina, a učenici srednjih škola djeca od 15 do 19 godina, različiti su nastavni planovi i programi za osnovne škole u odnosu na nastavne planove i programe srednjih škola, gradivo koje se izučava u osnovnim školama prilagođeno je uzrastu djece koja pohađaju osnovnu školu, dok je gradivo srednjih škola složenije i prilagođeno uzrastu djece koja pohađaju srednje škole, gradiva u srednjim školama (gimnazijama i strukovnim školama) znatno su složenija, a u srednjim strukovnim školama se izučavaju posebna zanimanja koja traže odgovarajuće kvalifikacije i posebne vještine za izvođenje nastave u strukovnim školama. Stoga sudovi smatraju da se ne radi o radu jednake vrijednosti, jer rad u srednjim školama podrazumijeva drugačiji i složeniji fizički i intelektualni rad, drugačije i složenije vještine, uvjete rada i rezultate rada u odnosu na rad koji se obavlja u osnovnim školama. Što se tiče drugog razloga, sudovi se pozivaju na odredbu članka 141 stavak 1 Zakona o radu FBiH („Sl. novine FBiH“, br. 26/16, 89/18, 23/20 - odluka Ustavnog suda FBiH, 49/21 - dr. zakon, 103/21 - dr. zakon i 44/22), koja propisuje da se kolektivnim ugovorom uređuju prava i obveze strana koje su ga zaključile te prava i obveze iz radnog odnosa ili u svezi s radnim odnosom u skladu sa zakonom ili drugim propisima, kao i na odredbu članka 142 tog Zakona, kojim se propisuje da je kolektivni ugovor obavezan za strane koje su ga zaključile kao i za strane koje su mu naknadno pristupile. Kako se radi o jednakim koeficijentima i prije i nakon potpisivanja novog kolektivnog ugovora, ugovorenim između predstavnika tužitelja i tužene za djelatnike u osnovnim školama, to sudovi ne nalaze da se radi o diskriminatornom postupanju tužene.

Pravilna je i zakonita pobijana presuda.

Prema članku 2 Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. novine FBiH“, br. 59/09 i 66/16), diskriminacijom se smatra svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili grupi osoba i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

Prema članku 15 Zakona o zabrani diskriminacije, svim postupcima predviđenim tim zakonom, kada osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

Sukladno navedenim zakonskim odredbama, kod utvrđivanja diskriminacije obvezno se provodi test tereta dokazivanja. Ovaj test na strani oštećenog (tužitelja) podrazumijeva (prvobitni teret): a) zaštićeni temelj (osnov), b) uporednik i c) različit tretman, a na strani počinitelja (tužene): a) da situacija nije slična ili uporedna, b) da se razlika ne temelji na zaštićenom temelju (osnovu) i c) ako to ne dokaže, da dokaže postojanje objektivnog ili razumnog objašnjenja (opravdanja) da tako postupi.

Proizilazi da su tužitelji bili dužni učiniti vjerovatnim zaštićeni pravni temelj, a što je prema tvrdnjama tužbe (jednak) rad u osnovnoj školi u odnosu na rad njihovih kolegama u srednjim školama (uporednik) i različit tretman u odnosu na pravo na jednaku plaću za jednak rad. U ovoj pravnoj stvari tužitelji nisu ni naveli, pa slijedom toga ni dokazivali na kojem radnom mjestu su uposleni i koji stručnu spremu imaju. Da li su svi tužitelji uposlenici sa visokom stručnom spremom (a samo taj koeficijent je vještačen u odnosu na uposlenike srednje škole), da li se radi o nastavnicima, pedagozima ili psiholozima, stručnim suradnicima ili o učiteljima razredne nastave u krugu od 302 tužitelja u ovoj pravnoj stvari, ostalo je neutvrđeno, s tim što je tužena u odgovoru na tužbu navela da su tužitelji u najvećem broju učitelji razredne nastave. Učitelji razredne nastave ne ispunjavaju uvjete za obavljanje poslova nastavnika/profesora u srednjoj školi, uslijed čega nije učinjen vjerovatnim ni osnovni uvjet – da se radi o istoj grupi uposlenika, odnosno nije učinjeno vjerovatnim ni da se radi o uporedivim kategorijama. Pravilnikom o stručnoj spremi nastavnika i stručnih suradnika u srednjoj školi („Narodne novine ŽZH“, broj 3/09) propisani su uvjeti za radna mjesta u srednjim školama, dok tužitelji nisu učinili vjerovatnim ni u najmanjem stupnju (uopće) da se radi o istim uvjetima za rad u osnovnim školama. Pri tome, Pravilnikom o stručnoj spremi nastavnika i stručnih suradnika u osnovnoj školi („Narodne novine ŽZH“, broj 15/14) propisani su uvjeti za radna mjesta u osnovnim školama, dok ni na sličnost (uporedivost) ni na razliku tužitelji nisu ukazivali, pa prema tome ni izvodili dokaze ni u stupnju najmanje vjerovatnosti.

Nadalje, rad u osnovnim i srednjim školama reguliran je Nastavnim planom i programom na hrvatskom jeziku za devetogodišnje osnovne škole u BiH za ŽPH („Narodne novine ŽZH“, broj 5/09), odnosno Nastavnim planom i programom na hrvatskom jeziku za gimnazije u BiH za ŽZH („Narodne novine ŽZH“, broj 4/14), dok su za pojedinačne strukovne srednje škole uspostavljeni pojedinačni nastavni planovi i programi. U osnovnim školama se uče osnovna znanja (predznanja), dok se u srednjim školama podučava struci (medicinskoj, vodoinstaleteri, farmaceuti i dr.), te primjerice odgovornost za obrazovanje učenika prvog razreda osnovne škole i učenika prvog razreda srednje škole nije jednaka, niti je vrsta i složenost gradiva koja se izučava u osnovnim i srednjim školama jednaka. Pedagoški standard osnovnoškolskog sustava različit je od pedagoškog standrada srednjoškolskog sustava, a oba standarda objavljena su u „Narodnim novinama ŽZH“, broj 1/09, iz čega proizilazi različit tretman iskazan kroz pravila struke u pristupu i obrazovanju i odgoju djece različitog uzrasta.

Istovremeno, tužena je isticala i ukazivala na navedene razlike kako u faktičkom radu, tako i po pitanju propisa kojim je reguliran rad ovih dviju kategorija uposlenika u obrazovanju, smatrajući da se radi o razumnom i objektivnom utemeljenju razlikovanja u plaći.

Člankom 77 stavak 2 Zakona o radu F BiH propisano je da se pod radom jednake vrijednosti podrazumijeva rad koji zahtijeva isti stupanj stručne spreme, istu radnu sposobnost, odgovornost, fizički i intelektualni rad, vještine, uvjete rada i rezultate rada. Onaj tko tvrdi da je različito tretiran, pa prema tome i diskriminiran različitim plaćanjem za isti rad, dužan je učiniti vjerojatnim da se radi o istom stupnju stručne spreme, istoj radnoj sposobnosti, istoj odgovornosti, istom fizičkom odnosno intelektualnom radu, vještinama, uvjetima i rezultatima rada. Tužitelji u ovoj pravnoj stvari nisu učinili vjerojatnim da se njihov rad može porediti sa radom nastavnika/psihologa/pedagoga u srednjim školama ŽZH sa kojim radnim mjestom su tražili i to samo za 1. tužiteljicu vještačenje visine koeficijenta (pri tome se ni za 1. tužiteljicu ne zna na kojem radnom mjestu je uposlena), zbog čega nisu sa svoje strane dokazali ni minimum preduvjeta za postupanje u predmetima diskriminacije (temelj diskriminacije, uporednik, različit tretman). S druge strane, tužena je osnovano ukazivala na postojanje razloga i niza propisa kao temelja za razlikovanje uposlenika u osnovnom i srednjem obrazovanju.

Na koncu, ovdje se ne radi o različitom tretmanu (plaćanju rada) temeljem zakonskih propisa, donesenih voljom zakonodavca na koju tužitelji nisu imali, odnosno mogli imati uticaj. Primanja iz radnog odnosa tužitelja regulirana su voljom tužitelja i tužene proizašlom iz pregovaranja, a potom i ugovaranja u Kolektivnom ugovoru za djelatnost osnovnog obrazovanja. Isti koeficijenti iz Kolektivnog ugovora 2017. godine, koji su se primjenjivali po njegovu isteku, ugovoreni su i u Kolektivnom ugovoru 2023. godine (utvrđenje činjeničnog stanja iz pobijane presude). Kako je prethodno obrazloženo, nema temelja za pozivanje tužitelja na primjenu koeficijenata srednjoškolskih ustanova za vrijeme isteka kolektivnog ugovora na razini osnovnih škola (uporednik). Nadalje, tužitelje je kod pregovaranja i potpisivanja novog kolektivnog ugovora predstavljao Neovisni sindikat uposlenih u osnovnim školama u Županiji Zapadnohercegovačkoj, zbog čega nema mjesta pozivanju tužitelja na primjenu Kolektivnog ugovora za djelatnost srednjoškolskog obrazovanja, pri čijem pregovaranju i potpisivanju nisu sudjelovali, niti se na njih odnosi. Pri tome, tužitelji ničim ne dovode u pitanje Kolektivni ugovor po pitanju pravne snage i njegove obvezatnosti u smislu odredbi čl. 137-142 Zakona o radu F BiH.

Kako ne stoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlog na koji sud pazi po službenoj dužnosti, ovaj sud je reviziju odbio kao neosnovanu temeljem odredbe članka 248 Zakona o parničnom postupku.

Obzirom da nisu uspjeli sa revizijom, a na temelju članka 397 stavak 1 Zakona o parničnom postupku, odbija se zahtjev tužitelja za naknadu revizijskih troškova postupka.

Predsjednica vijeća
Amira Sadović, s.r.